

Mojmír Grygar: Válka, nebo mír? (Tříkrálové zamyšlení)

 prvnizpravy.cz/zpravy/politika/mojmir-grygar-valka-nebo-mir-trikralove-zamysleni

V redakci Literárních novin panovat již od konce padesátých let zvyk připravit na Nový rok mimořádně podnětný, dalo by se říct až provokativní, redakční článek, píše Mojmír Grygar v komentáři pro Prvnizpravy.cz.

Mojmír Grygar

4. ledna 2023 - 02:20

Říkalo se mu tříkrálové rozjímání a připravený text se na redakční poradě důkladně prodiskutoval. Po XX. sjezdu sovětských komunistů, na kterém Chruščov přednesl zdrcující kritiku Stalina, zavládla v redakci při přípravě tříkrálového zamyšlení tak bojovná nálada, že konečné znění článku znělo jako varovné heslo používané v čistírnách: Skvrny nelze odstranit bez porušení látky. Když šéfredaktor Jungmann přečetl výsledný text, v místnosti zavládlo na chvíli ticho: přítomní si uvědomili, že se schvaluje dokument historického významu, že ta kritika zasahuje samu podstatu politické moci. Ale potom kdosi vyslovil to, co zřejmě táhlo hlavou všem: **„Dobrá, ale přežijí vůbec Literárky toto prohlášení? Neodskáče si to někdo? Nebude zvláštní komise a kádrové pohovory?“** Po těchto slovech již diskuse nepokračovala, plénum

dalo Jungmannovi právo upravit článek tak, aby prošel, a porada neslaně nemastně skončila. Buď jak buď, Jungmannovi za Tříkrálové rozjímání na ÚV umyli hlavu, ale Literárky nezakázali.

Napadá mě nesmyslná myšlenka – jak asi by tehdejší redaktoři Literárek (téměř všichni jsou už pod drnem), připravovali dnešní Tříkrálové zamyšlení. Protože Literárky již neexistují a ani existovat nemohou (cožpak by na ně dali peníze ze státního rozpočtu?), pokusím se povědět, co mi leží na srdci. Jde v první řadě o válečnou situaci na Ukrajině, všechno ostatní – sebevražedný krach hospodářství Evropské unie, vyvolaný nikoliv vnitřními vadami, nýbrž diktátem politiků a stratégů (ó, kde jsi, oslavovaný svobodný trhu?), ponechám stranou včetně úvah o americkém podílu na jejím vzniku a průběhu. Otázky, které si kladu, nejsou jen moje, trápí mnoho občanů, zmatených přívalem zpráv valících se na ně ze všech možných oficiálních kanálů.

První neodbytná otázka: proč nám vládnoucí politici a jejich média tvrdí, že Ukrajina je demokratickým státem, mírumilovnou zemí, předsunutou výspou bránící civilizovanou Evropu před teroristickým Ruskem? Jak si máme vysvětlit, že se po majdanském puči 2014 propadla na poslední příčku chudých evropských zemí? Jak je to možné, když Ukrajina oplývá velkým přírodním bohatstvím? Nějak se nerýmuje, že vyváží nejen obilí, ale také levnou pracovní sílu a dokonce i tisíce náhradních rodiček placených bohatými západními mneplodnými dámami. Proč po roce 2014 stále víc Ukrajinců odchází za prací a lepšími životními podmínkami do ciziny? Proč kyjevská vláda nedodržela Minské dohody, které ukončily válku na východě země, kde se miliony Rusů vzepřelo vládě kvůli zákonům omezujícím jejich národní práva?

Merkelová nedávno tuto mírovou smlouvu přirovnala k situaci Anglie a Francie, které podepsaly Mnichovskou dohodu proto, aby dočasný mír využily k nezbytnému vyzbrojení. Tak jsme se dozvěděli něco opravdu nového: západní mocnosti předhodily Hitlerovi Československo, aby získaly čas! Kdyby byly vyzbrojeny, s Hitlerem by se nemazlili. Zaráží, že úspěšná německá politička nic neví o tom, že Chamberlain a Daladier vyšli Hitlerovi vstříc, aby mu uvolnili cestu na sovětské Rusko, o kterém neměli o nic lepší mínění než on. Mnichov byl velkým Hitlerovým politickým a vojenským vítězstvím. Západní mírotvorci, o nichž se Hitler vyjadřoval jako o červíčkách, netušili, že za svou slabost a ústupnost zaplatí těžkou daň. Budiž.

Dnes se tedy dovídáme, že Západ v roce 2015 podpořil kyjevskou nacionalistickou vládu, aby získala čas vyzbrojit se na válku o Donbas a Krym. Ale nešlo jen o politickou podporu, američtí a britští vojenští specialisté dohlíželi na růst kyjevské armády, pomáhali jí radami i technikou. Dnešní obrovská vojenská a finanční pomoc má své zárodky již v době, kdy evropská veřejnost strílení a zatýkání na východě země nevěnovala pozornost. Na Wikipedii se sice objevila zpráva o památníku sedmdesáti dětí, které přišly o život při ostřelování Donbasu, ale dnes ji šéfové internetové encyklopedie obezřetně odstranili, aby obrázek Aleje andělů zbytečně veřejnost neiritoval, nepobízel k zamyšlení.

Mluví se o válečných zločinech a do díla se již dávají, i u nás, policejní úřady a soudní dvory, aby včas vypátraly a potrestaly válečné zločince. Tím, že je hledají jen v ruské armádě, celý tento podnik v zárodku diskvalifikují. Cožpak nevědí, že válka sama, ať ji jakkoli

ospravedlňujeme, je instituce či stroj, který sám ze své podstaty plodí zločiny? Dobře také víme, že zločiny jsou zaměnitelné a v informační válce mají větší cenu než nějaký tank, javelin nebo dron. Clausewitz viděl v každé konkrétní válce, jakkoli má omezené cíle, nebezpečí, že se vymkne z opratí a přeroste ve válku absolutní. Kde jsou dnes všechny ty vznešené důvody dřívějších náboženských válek? Kde jsou zločiny koloniálních výprav? Kdo dnes posvětí dobývání obou Amerik vykoupené ničením domorodců a přírody? Kdo souhlasí s právem vyšší civilizace (Indiáni neměli pušky ani ohnivou vodu) ovládnout a zušlechtit zaostalé barbary? Kdo dnes sdílí ideály Napoleonova tažení na Moskvu? Proč bychom dnes měli být shovívaví k Spojeným státům, které si osobují právo roznášet svůj společenský systém do celého světa, a třeba i násilím? Proč bychom měli dnešní válku mezi severoatlantickými mocnostmi a euroasijským Ruskem zredukovat na lokální a po staletí trvající spory mezi Malorusy a Velkorusy, Ukrajinci a Rusy? Proč bychom měli vpád ruských vojsk na Ukrajinu považovat jen za porušení hranic a celistvosti státního útvaru, který má velmi pohyblivé hranice a navíc je vnitřně rozložen na několik území obývaných obyvateli různých národností, různého etnického původu a různých jazyků?

Putin nazval svůj vojenský vpád na Ukrajinu vojenskou operací, tím určil její omezené cíle. Ať již ji definuje jakkoli, sama logika války vede k expanzi, jedna rána vyvolává druhou, jeden prohřešek, přehmat a přestupek vyvolává druhý. Zelenskyj již pár let před ruským vpádem hovořil o osvobození Krymu a ruských enkláv na východě, které v roce 2014 vypověděly kyjevské vládě poslušnost. V přirozené touze Rusů, uměle začleněných Chruščovovým dekretem v roce 1954 do hranic Ukrajiny, chránit svou řeč, víru a dějiny, není nic vlastizrádného, zločinného. Zelenskyj, jakmile přistoupil na hru Spojených států, Británie a Evropské unie, rozšířil cíl své války o grandiózní

historický úkol – cílem jeho války se stává nic menšího a nic většího než změna režimu v Rusku, než vyřazení Rusů z rodiny civilizovaných národů a rozkotání tisíciletého ruského impéria. Toto rozšíření konečného cíle znamená přechod od konkrétní války k válce absolutní, která si sama určuje, co smí. Označuje-li Zelenskyj ruský stát za teroristický, mlčky tím ospravedlňuje vlastní způsob boje, který se vymyká běžným ohraňčením.

Berta Suttnerová, statečná žena, vedená základními pohnutkami lidskosti a morálky, již mnoho let před první světovou válkou varovala evropské panovníky, politiky, soudce, vzdělance a širokou veřejnost před nebezpečím války. Marně se snažila probudit svědomí tehdejší politické, mocenské a kulturní elity, marně tomuto záměru a poselství věnovala všechny své síly, čas a možnosti. Její slovo nepadlo na úrodnou půdu. Zemřela několik dní před vypuknutím první světové války, jejíž krutosti a hrůzy předpověděla. Připomínáme-li dnes její boj proti předsudkům, lhostejnosti a davovým pudům, téměř se stydíme za tehdejší podněcovatele války a za to, že jejich odpovědnost byla a je přehlížena, vymazána, svedena na všeobecné blouznění, na náměsíčnictví. Jak je na tom Suttnerové poselství dnes? Může veřejnost oslovit v této pekelné válečné vřavě? Má šanci v době, která zplodila nadávku mírový štváč a kdy vysoký státní úředník razí heslo – javelin do každé rodiny?

Válka na Ukrajině se vším doprovodným mediálním hlukem připomíná ovzduší všeobecného zmatení myslí na začátku první světové války. Obávám se, že strůjci války a s nimi i část veřejnosti se z této dějinné zkušenosti nepoučí. V roce 1914 se nezamysleli nad vzájemným bezvýhodným vražděním, neotrásly jimi miliony zabitých, udušených a utopených v zákopech na Marne. Tehdy vrchní velitel německé armády generál Falkenhayn sdělil císaři, že není s

to splnit daný úkol. Se stejným prohlášením se francouzští generálové obrátili na své politiky. K žádnému mírovému jednání však nedošlo, lídři na obou stranách trvali na svých rozkazech. Jak by prý mohli před národem ospravedlnit takové velkolepé ztráty? Vítězství omluví jakýkoli počet obětí na frontě i v týlu.

Mojmír Grygar: Jak Putin Zemana a Schwarzenberga udobřil

Jakkoli se dnešní válka na Ukrajině liší od první světové války, jedno mají společné – dočasné vyrovnání sil nabízí jednání o zastavení palby, ukončení vzájemného vraždění a zahájení mírových rozhovorů. Obávám se, že ukrajinští generálové a Zelenskyj v armádním svetru nenajdou odvahu přiznat si, že jim záleží víc na vlastní osobní a profesionální prestiži než na statisících padlých a desítkách milionů občanů prožívajících nesmyslné utrpení. Cožpak ten nekončící exodus mnoha milionů občanů není také strašným přidruženým zlem války? Zelenskyj se opájí kouzelným slovem vítězství, holedbá se, že za ním stojí 95 % obyvatel. Ptali se odhadci také milionů menšinových Rusů, které v případě vítězství čeká masová prověrka kvůli kolaboraci a další omezení lidských práv?

Mohou se ruští velitelé a Putin, nebo kdokoli jiný na jeho místě, smířit s porážkou, která by znamenala zánik Ruské federace a tím i tisícileté evroasijské říše? Co si máme pomyslit o bývalém knížeti, bývalém myslivci a ministru zahraničí, když v zátiší svého zámku spřádá stařecké sny o rozpadu jedné ze dvou nejstarších evropských a evroasijských říší, o nichž jeho otec Karel VII. prohlásil, že jsou nesmrtelné, protože je posvětil sám Bůh.

(rp,prvnizpravy.cz,foto:arch.)